

Maandag 14 juni 1915 – ochtendeditie

Berlijn, 13 juni. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

Bij Nieuwpoort, Diksmuide, ten noorden van Atrecht en bij Hébuterne hebben artilleriegevechten plaats gevonden. De zwakke aanvalspogingen van de vijand in de duinen zijn afgeslagen.

Spionnen – Van Duitse zijde.

Berlijn, 16 juni. Sedert het begin van de oorlog hadden onze vijanden een aantal spionnen aan het werk, die in het binnenland en in de door onze troepen bezette gebieden inlichtingen inwonnen en aan bepaalde centrale adressen verstrekten. Het betreft hier een wijdvertakte organisatie, die in al haar onderdelen buitengewoon handig werkt. Reeds sedert lange tijd was het aan de Duitse overheid bekend, dat er in verscheidene Nederlandse steden spionnenorganisaties waren, waarvan de werkzaamheid vooral in België viel waar te nemen. Kortgeleden is het nu gelukt een organisatie, waarvan de hoofdzetel te Maastricht gevestigd was, te ontdekken en onschadelijk te maken. Niet minder dan 17 spionnen zijn er gevangen genomen en voor het gerecht gebracht. Er werd vastgesteld, dat deze spionnen van België uit aan hun hoofdman in Maastricht aanhoudend berichten over vervoer van troepen langs de Belgische spoorwegen toezonden. Zij gingen daarbij zo sluw tewerk, dat hun mededelingen in geheim schrift gesteld waren, dat slechts met behulp van een sleutel leesbaar was. Het gerecht te Luik heeft over deze spionnen reeds vonnis gewezen. Elf beschuldigen zijn ter dood veroordeeld en dood geschoten: zes zijn er samen tot 77 jaar tuchthuis veroordeeld. Ten opzichte van drie van hen zal er nog over een verzoek om genade beslist worden.

Uit Havre wordt aan het Belgisch Informatiebureau gemeld:

De Duitsers zijn in de vlakten van de IJzer, daar waar de grond droog genoeg is, een mijnoorlog begonnen. Van hun kant hebben de Belgen hetzelfde gedaan. De mijnwerkers uit de Borinage, die in groten getale in het Belgische leger hebben dienst genomen, bewijzen bij dit onderaards vooruitdringen uitstekende diensten.

De giftige gassen jagen de Belgische soldaten geen schrik meer aan. Zij zijn allen voorzien van maskers en brillen, en het “reglement op de verstikkende gassen” wordt met overleg toegepast.

De Belgische Legerbode klaagt over de aan Mevrouw Carton de Wiart, echtgenote van de Belgische minister van justitie, tijdens haar gevangenschap van Duitse zijde ten deel gevallen behandeling. Naar Duitsland overgebracht, was zij tot Keulen met onderscheiding en tegemoetkoming behandeld. Te Berlijn echter zou zij in een gevangenis voor vrouwen uit de lagere klasse van het volk opgesloten zijn.

Maandag 14 juni 1915 – avondeditie

Uit Maastricht meldt men ons, dat de Belgische grens weer geopend is.

Belgische vluchtelingen.

Te Dordrecht is opgericht het Comité Dordt voor onderwijs, steun en inlichtingen aan Belgische vluchtelingen, dat zal trachten de belangen te behartigen van ongeveer 2000 Belgische vluchtelingen, voor het merendeel schippers, in Dordt en Papendrecht gestationeerd.

Berlijn, 14 juni. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

Zwakke aanvallen van de vijand aan het IJzerkanaal afgeslagen.

Belgische kinderen.

Notaris Brands, uit Amsterdam, voorzitter van de vereniging Tehuis voor Belgische kinderen, aldaar, die dezer dagen te Antwerpen vertoefde, werd uitgenodigd ten burele van de raad van beheer der Antwerpse Godshuizen. De voorzitter van dit lichaam heeft hem toen zeer hartelijk dank gezegd voor al hetgeen de Vereniging voor honderden Antwerpse wezen heeft gedaan, en bood hem 8 medailles aan: een gouden voor hemzelf en grote zilveren medailles voor zijn medebestuurders. De administratie der Antwerpse Godshuizen heeft deze medailles speciaal voor dit doel laten slaan; aan de ene zijde staat het antieke ambtszegel der Godshuizen en aan de andere zijde een inschrift.

Diksmuide.

In aansluiting aan hetgeen wij omtrent de strijd te rond Diksmuide medegedeeld hebben in ons avondblad van 12 dezer, ontlenen wij mee het volgende aan de (Belgische) Legerbode:

De eerste groepen Duits voetvolk worden opgemerkt als zij uit Vladslo komen, vanwaar zij naar het zuiden trachten te trekken. Bijna terzelfder tijd verschijnen er aan de uithoeken van Beerst. Zij komen uit iedere hoeve, uit ieder bosje, langs heel de weg welke deze twee dorpen verbindt. Het wordt duidelijk dat deze bedreiging gericht is tegen het noordelijke en het noordoostelijke front van het bruggenhoofd. Het vuren van onze dappere batterijen, die deze streek reeds onder vuur houden, verdubbelt onmiddellijk in hevigheid. In de loopgraven, welke front aan deze aanval maken, is het 1^e bataljon van het 12^e linieregiment op zijn post, hardnekkig en vastberaden.

Ik zie nu hoe terzelfder tijd, in het oosten, langs de kant van Esen, andere vijandelijke troepen aanrukken; langs het kanaal en de spoorweg trekken zij vooruit naar het front dat het 2^e bataljon wordt bezet. Als hier, evenals aan de noordelijke kant, de harten sneller kloppen, zo zijn de zielen vol van hartstocht en is de wilskracht gespannen.

Maar onder de vlagen schroot welke onze kanonnen hen toezenden, blijven de aanvallers staan; dan plots, dekking zoekend, verdwijnen zij voor onze blik. Op hetzelfde ogenblik, van heel de dreigende gezichtseinder, verheft zich een verschrikkelijk kanonvuur, waaraan het reeds sedert de ochtend doorgezette bombardement een ongehoorde hevigheid geeft. De Duitse batterijen – uit Antwerpen aangebrachte zware stukken, veldhouwitsers en kanonnen – besproeien geheel het bruggenhoofd met stortvlagen ijzer en vuur. Hun hagel valt neer op de loopgraven van het 12^e linieregiment, op Diksmuide zelf, waar een oorverdovend geraas heerst, op de stellingen van de linkeroever welke door de marinefuseliers bezet is, op Kaaskerke waar de reserves zich bevinden, en tenslotte, in de nabijheid van onze batterijen. Het is een overvloed van munitie, zonder weerga.

Vanaf het begin zijn sommige eenheden van het 12^e aan een harde beproeving onderworpen: aan het linker uiteinde zijn de loopgraven, langs beide kanten van de weg naar Beerst gedolven, onder echarpevuur genomen. Commandant Pouplier, die over de compagnie ten westen van de weg bevel voert, wordt een der eersten gedood. Een granaatscherf velt hem op de slag en zonder een kreet stort hij neer. Te Diksmuide wordt kolonel Jacques, die, onbekommerd voor het gevaar, zich op de Grote Markt bevindt van waar hij zijn bevelen uitdeelt, ernstig aan de voet gewond. Maar de held van de Arabische veldtocht, heeft ook reeds voor hete vuren gestaan. Een vluchtig verband, een stok om op te leunen en, om lucht

te geven aan zijn humeur, een verwensing tegen de Moffen, en ziedaar kolonel Jacques weer klaar, meer vastberaden dan ooit om de stelling tot het uiterste te verdedigen. Wanneer men hem dan ook het bevel van het Groot Hoofdkwartier mededeelt: "Het bruggenhoofd Diksmuide moet tot alle prijs behouden worden", antwoordt hij eenvoudig: "Dat spreekt vanzelf!"

Toen het Belgische commando dit bevel aan de admiraal zond, voegde het er insgelijks bij dat geheel de artillerie van de 5^e legerdivisie de verdedigers van Diksmuide zou komen ondersteunen. Met het oog op de macht der Duitse batterijen, kwam deze versterking bijzonder goed van pas. De 47 stukken van de groepen, welke op dat ogenblik in werking waren, hadden inderdaad de handen vol om het terrein waar de vijandelijke aanvallen plaats grepen te beschieten, om hun infanterie er het vooruitkomen te beletten en hun veldbatterijen te beantwoorden, de enigen waartegen het mogelijk was handelend op te treden. Om aan het vuur van de vijandelijke zware stukken te weerstaan, zullen onze artilleurs niets anders hebben dan hun wilskracht, hun standvastigheid en de bekwaamheid van hun oversten.

De groep van de 16^e gemengde brigade was de eerste welke zich, tussen 12 en 1 uur 's middags, onder de bevelen kwam plaatsen van kolonel De Vleeschhouwer, die hem opdroeg stelling te nemen aan het noorden van de groep Pontus en onmiddellijk het vuur te openen op de streek ten noorden van Diksmuide. Een weinig later kwam de groep van de 1^e gemengde brigade op haar beurt en nam stelling aan de spoorweg naar Nieuwpoort, ten noorden van de weg naar Oostkerke, waar zij krachtdadig meehielp om de omgeving van Beerst te beschieten.

Wat de andere batterijen van de 5^e divisie betreft, waarvan men de komst had aangekondigd, beletten de gebeurtenissen dat zij langs de

kant van Diksmuide tussenbeide kwamen. Het komt doordat de vijandelijke bedreiging zich niet alleen hier doet voelen. Het gevecht ontwikkelt zich en strekt zich over heel het IJzerfront uit. Het groot hoofdkwartier moet aan alle gevaren het hoofd bieden, overal versterkingen sturen en toch is de veldslag nauwelijks begonnen.

Wat er ook van moge zijn, in het begin van de namiddag op deze 20^e oktober, werkten 71 stukken samen tot de verdediging van het bruggenhoofd. Niettegenstaande de meerderheid in getalsterkte van de vijandelijke batterijen, zouden zij er misschien meester over gebleven zijn, zo zij slechts de artillerie van zwaar kaliber hadden kunnen beantwoorden. Maar deze, waarvan het totaal steeds schijnt aan te groeien, zo verschrikkelijk hevig wordt het bombardement, geeft aan de aanvallers een al te groot voordeel.

Gedekt door de stortvloed van vuur en ijzer die nog steeds op onze loopgraven neerkomt, wordt de vijandelijke infanterie dan ook weer stap voor stap vooruit gedreven, langs al de wegen die uit het noorden en het oosten naar Diksmuide samenlopen. Niettegenstaande de onafgebroken stortvlagen van onze 75, wint de aanvaller grond met zijn steeds opnieuw aanspoelende golven die alles op hun weg schijnen te overstromen.

Plots, juist om 15 uur, wordt het vuur dat op onze loopgraven gericht was, verlengd en op Diksmuide gericht en op al de wegen welke door de reserves zouden kunnen benuttigd worden. Op hetzelfde ogenblik, als door een veer bewogen, komen de aanvallers uit hun laatste beschutting te voorschijn en onder het luide geroep van "Hoch! Hoch!" stormen zij met het geweer op de heup tegen de sector welke door het 12^e linieregiment ten noorden van de spoorweg bezet wordt.

Maar onmiddellijk breekt er uit onze door de granaten nochtans half verwoeste loopgraven een onverbiddelijk en goed gemikt geweervuur los. Geweren en mitrailleurs ratelen zonder ophouden; gehele rangen Duitsers worden neergemaaid. Op het triomfantelijke "Hoch!" volgen nu gekreun en smartgeroep; de aanloop wordt glad afgebroken. De officieren, met de revolver in de vuist, hebben schoon te trachten hun woeste kudden vooruit te stuwen, de mannen gehoorzamen niet. Zij gaan plat in de velden neerliggen en graven zich in, op ongeveer 300 meter van de onzen.

Luitenant-kolonel Van Rollegem, die over de aangevallen sector bevel voert, heeft naar de loopgraven een compagnie van het 11^e kunnen zenden, welke hij in reserve hield. Kolonel Jacques, van op de Grote Markt, heeft hem een andere gezonden, maar het bombardement van Diksmuide en zijn omstreken is zo hevig dat zij door de granaten wordt uiteengedreven, voordat zij uit de stad is kunnen komen. Ondertussen heeft ook de vijand versterkingen ontvangen: van de plaats waar hij zich voor ons heeft ingegraven, beschiet hij op razende wijze onze stellingen; zijn machinegeweren scheren over de reeds dooreen geworpen kleine borstwering, welke de enige schuilplaats van onze mannen is; de loopgraven welke loodrecht op de weg naar Beerst uitlopen worden onder strijkvuur genomen; al de officieren van de compagnie welke ze bezet houden zijn buiten gevecht: een groot aantal manschappen gedood of gewond. Alsdan, tegen 16 uur, daar er zich langs de weg een nieuwe aanval aftekent, trekt het handvol overlevende manschappen, beroofd van hun aanvoerders die hen zouden kunnen tegenhouden, terug op een kleine loopgraaf die 200 meter verder de weg verspert.

De Duitsers, die deze beweging hebben bemerkt, maken er gebruik van om opnieuw vooruit te springen; zij menen reeds zeker van de overwinning te zijn. De toestand wordt inderdaad hachelijk. Het ontruimen van de loopgraven ten westen van de weg naar Beerst,

stelt al de andere in de nabijheid bloot. Er wordt nog een hevige poging gedaan om de aanvaller tegen te houden: de Franse en Belgische machinegeweren vuren zonder ophouden; van uit hun loopgraven aan de IJzer, niettegenstaande de afstand, lossen de marinefuseliers herhaaldelijk hun salvovuur op de objectieven die zij kunnen bereiken. Ondanks alles rukt de vijand vooruit, langs alle kanten onze loopgraven bedreigend; men moet wijken; nauwelijks heeft men de tijd om de machinegeweren achteruit te brengen.

Maar de terugtocht geschiedt in goede orde: men laat slechts de doden en enkele gewonden achter. Onmiddellijk besproeien onze batterijen de omgeving der verlaten loopgraven met hun projectielen; met de kanonnen en de geweren houdt men de vijand nog op afstand.

Insgelijks in het front aangevallen, en ontbloot op de linkerflank, laat het IIe bataljon van het 12^e, dat zich ten zuiden van de spoorweg bevindt, op zijn beurt aan kolonel Jacques weten dat de toestand waarin het zich bevindt hachelijk wordt.

Onverstoorbaar onder al dit nieuws, zal deze prachtige aanvoerder hier eerst echt tonen wat hij kan. Hij heeft geen enkele reserve meer tot zijn beschikking; al wat hij bezat heeft reeds de handen vol. Nochtans, met merkwaardige kalmte en wilskracht, laat hij aan het IIe bataljon (oostelijke sector) zeggen om kost wat kost vol te houden, dat hij op zijn linkerkant een tegenaanval gaat doen. Aan het 1^e bataljon geeft hij het bevel de loopgraven te hernemen, al moest het ook de laatste man kosten, want – zo luidt de heldhaftige leugen! – versterkingen gaan toekomen.

Inderdaad heeft kolonel Jacques aan kolonel Meiser versterkingen gevraagd, maar hij weet niet wanneer die zullen toekomen. Het doet niets, het nieuws van hun spoedige komst zal aan de mannen weer

vertrouwen schenken en tijd doen winnen. Overigens, alsof de voorzienigheid hem ter hulp wou komen, ziehier dat op de Grote Markt te Diksmuide, waar de kolonel ondanks zijn wonden zich nog steeds bevindt, de wielrijderscompagnie van de 3^e divisie, onder de bevelen van luitenant Jacques, aankomt. Er zijn daar een honderdtal vastberaden kerels; het is de hemel die ze zendt.

De kolonel heeft ze spoedig naar gene zijde van de uithoeken van Diksmuide gezonden, op de weg naar Beerst, waartegen de voornaamste poging van de vijand gericht is. Aan hun aanvoerder geeft hij het beval aan de troepen van het 12^e te laten weten dat andere versterkingen volgen en dat, zo men nog slechts een twintigtal minuten kan volhouden, de overwinning verzekerd is.

En de dappere wielrijders storten zich in het heetst van het gevecht: luitenant-kolonel Van Rollegem slaagt er in zijn troepen krachtadig stand te doen houden; van zijn kant houdt het IIe bataljon, in de sector van luitenant-kolonel Collyns, “kost wat kost” stand, zoals men het heeft bevolen. De wilskracht van kolonel Jacques en van de troepen onder zijn bevelen, heeft het onmiddellijke gevaar afgewend. Ten slotte zullen weldra de verwachte versterkingen aankomen en de tegenaanval zal, met vuur en ook met goed gevolg, uitgevoerd worden.

Post- en telegraafwezen in België.

De officiële “Deutsche Verkehrszeitung van 11 dezer bevat een artikel over bovenstaand onderwerp. Hieraan wordt het volgende ontleend:

De postdienst is thans tot in de kleinste plaatsen ingevoerd, die vroeger postkantoren bezeten hadden. Het nieuw ingerichte verkeersnet omvat meer dan 1100 postplaatsen. Daar aan deze ook alle in hun omgeving aanwezige landelijke gemeenten en verstrooid

liggende woningen aangesloten zijn, vervoert de Duitse post thans postzendingen, postwissels en kranten in dezelfde uitgestrektheid als vroeger de Belgische post voor de oorlog. De bevolking maakt van de nieuwe inrichtingen een van dag tot dag toenemend gebruik, hetgeen het duidelijkste in de postzegelverkoop zijn uitdrukking vindt, die van 66.000 mark in oktober 1914 tot 320.000 mark in april 1915 gestegen is. Volgens een telling in april komen dagelijks ongeveer 595.000 postzendingen België binnen en 498.000 worden ter post bezorgd. Te Brussel en Antwerpen konden de hoofdpstkantoren op de duur het toenemende verkeer niet meer meester worden, zodat in het geheel 13 bijpostkantoren geopend moesten worden.

De postplaatsen vervallen in drie groepen. Tot de eerste groep behoren 74 postplaatsen, hoofdzakelijk de grote en kleinere plaatsen met garnizoenen. Zij hebben postkantoren met zuiver Duits of zuiver Belgisch of met gemengd personeel, naargelang het betreft veldpostdienst of uitsluitend Belgische dienst of beide samen. De tweede groep omvat 164 postplaatsen van middelmatige en kleinere omvang, waarin alleen postkantoren met Belgisch personeel bestaan. De derde groep tenslotte vormen die voormalige postplaatsen van geringe belangrijkheid (ongeveer 900), waarin het verkeer nog zo zwak is, dat de brievenbestelling en postbuslichtingen van een naburige grotere postplaats uit voldoende zijn. Door inrichting van nieuwe postkantoren neemt het getal der plaatsen van deze groep voortdurend af, die der tweede groep in dezelfde mate toe.

Het gehele postgebied is thans in 15 districten ingedeeld, bij de vorming waarvan de politieke indeling van het land in aanmerking is genomen. Aan het hoofd van het postdistrict staat het kreitspostkantoor. De 15 kreitspostkantoren hebben hun zetel te

Antwerpen, Turnhout, Mechelen, Brussel, Leuven, Ottignies, Hasselt, Luik, Verviers, Marche, Arlon, Givet, Namen, Charleroi en Mons.

Van de lokaal- en sneltreinen, die op de Belgische spoorwegen dagelijks rijden, zijn thans 75 met spoorwegpostkantoren bezet. Als vervoermiddel dienen hoofdzakelijk vroegere Belgische spoorwegpostwagens, waarvan intussen ongeveer 50 in Duits bezit overgegaan zijn.

De vroegere automobielposten Brussel-Aken en Brussel-Groot Hoofdkwartier zijn opgeheven geworden. Ter beperking van het automobielverkeer in de grote steden is men ermee begonnen het postverkeer tussen de postkantoren en de spoorwegstations aan particuliere vervoerondernemingen over te dragen.

De postbussen zijn in het gehele land weer geopend.

Het steeds levendiger wordende postwisselverkeer heeft de vermeerdering van het aantal postzegelsoorten noodzakelijk gemaakt. Thans zijn bij de bestaande soorten van 3, 5, 10 en 20 pfennig, die van 40, 60, 80, 100 en 200 pfennig gekomen.

De leidende plaatsen van de postdienst zijn in handen van Duitse ambtenaren. Het Belgische personeel wordt alleen in de technische dienst gebruikt. Het krijgt sedert 1 april het volle vroegere inkomen, nadat de verkeersinkomsten de mogelijkheid hiertoe gegeven hadden.

Op het gebied van het telegraaf- en telefoonwezen is de uitbreiding van het nieuw geschapen lijnnet verder voortgezet. Hand in hand daarmee gaat de voordurende verbetering der bedrijfsmiddelen en de inrichting van nieuwe telegraaf- en telefoonkantoren. Tegenwoordig zijn 357 van zulke kantoren in exploitatie. Bovendien bestaan in de verschillende plaatsen in het geheel 2500

telefoonaansluitingen voor militaire en administratieve oogmerken.
Een publiek telefoonverkeer bestaat nog niet.

Het voedingsvraagstuk te Brussel en elders.

Brussel, 10 Juni (KVdW).

In mijn twintigste brief over "Het Leven te Brussel" stelde ik het als waarschijnlijk voor, dat het werk der volksvoeding geheel aan de gemeentelijke tussenkomst zou worden onttrokken. Het informatiebureau uit Den Haag kwam mijn inlichting bevestigen, in deze zin, dat bedoeld werk geheel onder de bevoegdheid zou worden gebracht van het onder Duits toezicht staande Rode Kruis van België, zodat het zelfs aan het bekende comité Solvay, dat er het initiatief toe nam, zou ontvallen, of dat comité in elk geval wijzigingen zou ondergaan. Ik weet niet in hoeverre een definitieve oplossing van het vraagstuk op handen, of reeds gevallen is. Intussen kan ik u een en ander vertellen om te bewijzen, dat de voedingskwestie alles behalve uit de voeten kan heten.

En om te beginnen: de volkssoep, waar zovelen gretig van genoten hebben, valt in onmin. Niet dat het aantal uitgedeelde porties zou verminderd zijn; velen, die thans weer werken, en aldus sommige rechten op ondersteuning verliezen, verbergen zorgvuldig hun nieuwe broodwinning om als voorheen soep te kunnen halen. Het valt echter niet te betwisten: de soep bukt onder het volksmisprijzen. De menigte bejegt ze met smaad. En in "Mangeur de Soupe communale!" is het overvloedige scheldrepertorium van Brussels gepeupel een scheldwoord rijker geworden.

Ligt dit aan volksondank? Neen, het ligt voor een groot deel aan de soep zelf. Deze is, in sommige wijken, op sommige dagen zo slecht, dat ik ze met eigen ogen op straat heb zien uitgieten. -

Volkpsychologie: men wil niets prijsgeven van wat men meent te mogen eisen als een recht; maar zodra ontvangen, werpt men het met walg van zich af ...

Dat de soep soms zo slecht is, ligt natuurlijk voor een deel aan de koks. Maar het zal ook wel te wijten zijn aan de gebruikte materialen. Het vlees, gij weet het, is duur en schaars; de hoeveelheid, voor de soep gebruikt, zal dan ook wel beperking hebben ondergaan. De aardappelen uit de voorraad die in de laatste herfst is opgedaan, zijn niet meer zo heel goed; opgestapeld in bergplaatsen die er niet voor geschikt zijn, beginnen zij zelfs vóór de tijd te rotten. Hetzelfde kan gelden voor andere groenten. En daarmee een lekkere soep maken is natuurlijk een probleem, dat zo licht niet is op te lossen.

Er komt bij, dat de gratis aan arbeiders verstrekte gemeentegronden vruchten beginnen te dragen. De geïmproviseerde landbouwers eten met voldoening eigen spinazie en eigen salade. Met de jonge, frisse groente maakt hun vrouw een soepje ... dat dan met de volkssoep vergeleken wordt. Dat de vergelijking niet ten voordele van deze laatste uitvalt, is te meer te verklaren, omdat de eigen klaargemaakte kost steeds beter in de smaak valt. En zo verliest de volkssoep zo niet haar klanten, dan toch haar goede reputatie.

Ik lees in een blad, dat het werk der soep te Namen op het punt staat geschorst te worden. Reden: de hierboven gemelde moestuinen, die nauwgezet hun voedingsplicht vervullen. Een deel der bewerkers wil dan ook graag van de populaire soeplitdeling afzien ... als het iets van gelijke waarde in de plaats krijgt. Een ander deel der bevolking, dat niet heeft gezaaid en dan ook niet oogsten zal, of gezaaid heeft tussen gruis en stenen - dit is geen evangelische toespeling: ik heb u al verteld hoe onbeholpen sommige stadsarbeiders bij het verrichten van werk op het land zijn - is met de voorspiegeling der verdwijnende volkssoep lang niet tevreden.

De kwestie van het brood, anders ook een plaag, kan als geheel opgelost beschouwd, althans te Brussel. Wel te verstaan wordt er met politiereglementen een loopje genomen. Gij weet dat ieder Brussels burger recht heeft op een zeker getal grammen brood per dag. Voor iemand, die niets meer heeft dan dat brood om van te leven, is die hoeveelheid wel heel gering. Maar voor een andere, die bij zijn brood nog vlees en groente en ik weet niet wat al lekkers heeft, is de hoeveelheid overvloedig. Nu is het een zaak van elementaire filantropie, dat de tweede van zijn overvloed aan de eerste meedeelt ... Zo vindt er ieder zijn gading mee, en - geen enkel politiereglement kan mij immers dwingen, iedere dag een kwart kilo brood op te eten, nietwaar? ...

Aldus de toestand te Brussel. Hij is niet overal even schitterend. Zo bv. te Geraardsbergen, waar men slechts driemaal per week in bepaalde lokalen om brood mag gaan. En de Geraardsbergenaars protesteren: waarom mag niet ieder bij zijn eigen bakker kopen? Of beter nog: zelf brood en bloem kiezen? In een klein Waals plaatsje heeft men een elegante oplossing gevonden: men legt er niet meer een bepaald soort, goed of slecht, brood op: ieder kan er een hoeveelheid bloem krijgen, die gelijk staat met de hem toekomende kwantiteit brood. En mocht hij er lust toe gevoelen, dan kan hij daar ganse dagen pannenkoeken van bakken ...

Dat is een schoon voorbeeld van vrijheid. Een vrijheid die elders meer en meer beperkt wordt. Zo heeft het ondersteuningscomité van Namen geldbons uitgegeven, - die echter alleen in de gemeentelijke magazijnen in waren kunnen omgezet worden. Het staat dus gelijk met de verplichting, in die magazijnen te gaan kopen. Gij ziet van hier de woede der andere kruideniers! Ik voorspelde onlangs, dat wij weldra allen naar het gemeentemagazijn zouden gaan. Maar dat men er ons toe verplicht, zullen wij zeker niet dulden. Ik ben dan ook

overtuigd, dat het publiek het met de woedende kruideniers houdt, ... al gaat het natuurlijk naar de goedkope gemeentewinkel.

Bij de woedende kruideniers, hebben wij sedert gisteren woedende veefokkers. Sedert gisteren bepaalt een officieel bericht de maximumprijzen van het ter markt gebrachte vee. Wij krijgen dus weer goedkoper vlees, - als, wel te verstaan, de hoeveelheid beesten groot genoeg is. Want is er veel vraag en weinig aanbod, dan ondergaat de kwestie voor ons, verbruikers, zeker maar geringe verandering.

Tenzij men ons, voor de afwisseling, ook hieromtrent een nieuw reglementje schonk ...

Uit België.

Onze correspondent schrijft uit Brussel, d.d. 12 dezer:

Vanmorgen heeft de gouverneur-generaal bij aanplakking bekend gemaakt, dat te Mechelen een voldoende aantal werklieden weer aan de arbeid zijn gegaan en dientengevolge de tegen die stad genomen maatregelen zijn ingetrokken.

Dezer dagen zijn de volgende besluiten in het Wet- en Verordeningsblad bekend gemaakt:

De bij besluit van 2 april ingestelde voorschotkas bij het generaal-gouvernement in België is als voorbereidend lichaam ondergeschikt gemaakt aan de rijkscommissie voor schadevergoeding te Berlijn.

Een verordening van 5 juni beveelt dat alle contracten en andere overeenkomsten over de graanoogst van dit jaar ongeldig zullen zijn, en zulks om speculatie en opdrijven van prijs te verhinderen.

Een besluit van 3 juni stelt een centrale voor smeerolie in, welke te Antwerpen zal gevestigd worden. Deze centrale zal een aantal, nader bekend te maken, in België gevestigde oliezaken aanwijzen, die alleen het recht hebben en verplicht zijn aan de verbruikers smeerolie te leveren; zodoende zal de gehele voorziening van België met dit artikel onder beheer staan van voornoemde centrale.

Duitse oorlogsliteratuur over België.

Brussel, 8 juni.

Het zal niemand verwonderen, dat, wat de Duitser, die zich zet aan de nadere bestudering van het door zijn legerscharen bezette België, het eerste treft, het voor hem zo merkwaardige feit is, dat dit land voor een groot deel door zijn stamverwanten bewoond wordt. Wanneer hem bekend wordt dat van de rond zeven miljoen Belgen een kleine vier miljoen in het Vlaams spreken en denken, openen zich voor elke Duitser heerlijke en onmetelijke gezichtseinders, waarbinnen hij zijn fantasie ongebreideld kan laten grasduinen. Want er schuilt immers in het hart van elke Duitser een kiem, waaruit het pangermanisme niet anders vraagt dan welig op te mogen schieten; bezadigden houden de groei in bedwang, anderen laten haar bloeien en tieren tot een boom, onder wiens schaduw al het overige schuil moet gaan. Bij dezen is de wens alles wat eenmaal van ver of van nabij daaronder behoorde weer samen te brengen onder de Germaanse eik.

Moeilijk is het ons, Nederlanders, daarover te oordelen. Hier schiet neutraliteit tekort en wordt ons oordeel zelfs in eigen oog van geen waarde, want wij kennen niet de gemoedsneiging, waaruit het pangermanisme spruit, en kunnen er ons zo bezwaarlijk in indenken. Nietwaar, een volk als wij, dat met onverstoorde gemoedsrust voor enkele tientallen jaren de bloedverwanten in Zuid-Afrika moest

ontdekken, dat nog heden de ons nog veel nader staande broeders in Zuid-Nederland veeleer als vreemdelingen aanziet, zou wel heel lastig een oordeel kunnen vellen over een aan onszelf zo geheel vreemde eigenschap.

En toch, wij zullen dit moeten proberen, evenals wij in de tegenwoordige grote tijd van omwenteling van onze gedachten en van onze gewoonten zoveel moeten: want het is voor ons Nederlanders, voor ons allen, van het hoogste, van het meest dringende gewicht, dat wij weten hoe de Duitsers deze hun plotseling voorgelegde vraagstukken menen te kunnen oplossen, dat wij weten wat zij met de Vlamingen voorhebben. En al liet het ons vroeger, een betrekkelijk klein groepje daargelaten, onverschillig hoe de Belgische regering tegenover het Vlaamse volk en zijn noden en begeerten stond, nu, waar de tijden zozeer aan het veranderen zijn, moeten wij ons uit eigen en hoog belang dwingen onze onverschilligheid af te schudden en nauwlettend nagaan, hoe Duitsland de Vlaamse kwestie gaat aanvatten.

Het volgende moge daartoe een helaas nog zeer onvolledige bijdrage zijn.

Voorop dient te worden gesteld, dat de kwesties, het Vlaamse volk en zijn taal betreffende, niet meer zuiver theoretisch zijn, maar voor een klein deel in de praktijk reeds een oplossing vonden, welke hier in het kort nog eens in herinnering moge worden gebracht.

In een deel van het Vlaamse land zijn de Franse opschriften op naamborden van stations, straten en dergelijke verwijderd en ziet men daar of het Vlaams alleen of met een Duitse vertaling er naast. Het jongste besluit van de generaal-opperbevelhebber van het 4^e legerkorps, dit is van de commandant van Oost- en West-Vlaanderen, inzake censuuraangelegenheden bevat o.a. een artikel, waarin het

heet: Alleen de Duitse en de Vlaamse taal zijn veroorloofd voor dagbladen en tijdschriften, welke door de censuur zijn toegelaten. De Franse taal kan bij wijze van uitzondering worden toegestaan, wanneer de censuur daarvan de noodzakelijkheid heeft erkend. Te Brussel zelf bezigen de Duitse overheden zoveel mogelijk de Vlaamse straatnamen, en in alle stukken, uitgaande van het gouvernement-generaal, heeft het Nederlands steeds de voorrang boven het Frans.

Deze enkele gegevens zijn zekere aanduidingen van de weg, die men op wil, en hoe men hierop voort denkt te gaan, leert ons het door mij reeds meermalen aangehaalde artikel van prof. von Bissing, de zoon van de tegenwoordige gouverneur-generaal in België. Ik meldde u reeds, dat daarin aan de schoolkwestie bijzondere aandacht wordt geschonken, maar moet nu, in dit verband, een enkele opmerking herhalen.

Zo spoedig mogelijk, werd daar gezegd, zal er ernst gemaakt moeten worden met verplicht onderwijs van de Duitse taal, zoals een Belgische wet dat voor de middelbare scholen reeds had bepaald. "Maar met name in de Vlaamse gewesten zal het Duits in de volksschool op doelmatige wijze het Frans kunnen vervangen, daar de kennis van deze taal voor de niet uitsluitend door Walen bewoonde landstreken (die hun eigen taal natuurlijk zullen mogen behouden) weinig voordeel biedt. De Vlaamse schooljongen zal het Duits veel gemakkelijker leren dan het Frans, en zodoende zal de uit pedagogisch oogpunt zo wenselijke eenvormigheid der volksschool in een groot deel van België bereikt worden."

Uit deze opmerkingen van prof. von Bissing kunnen wij het beginsel, waarop de Duitse overheid zich ten opzichte der taalkwestie stelt, gemakkelijk loswikkelen; het valt o.i. aldus te formuleren: in Vlaanderen Vlaams, in Wallonië Frans, overal Duits als tweede taal.

Voorshands volsta ik met aan de lezers dit alles eenvoudig mede te delen: kritiek hierop en op andere door de Duitse overheid genomen of ontworpen maatregelen inzake de Vlaamse belangen, hoop ik in een volgende brief te behandelen.

Waren de bovenvermelde feiten aanwijzingen omtrent de opvattingen der Duitse overheden inzake de Vlaamse vraagstukken, de belangstelling, die het Duitse volk voor deze materie aan de dag legt, leren wij kennen uit een reeks artikelen en vlugschriften, waarin deze kwesties van alle kanten bekeken worden. Ook daarover in de volgende brief.